

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 20.6.2023
COM(2023) 336 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Ενδιάμεση αναθεώρηση του

Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2021 – 2027

{SWD(2023) 336 final}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από το 2020, η Ένωση αντιμετωπίζει μια σειρά πρωτοφανών και μη αναμενόμενων προκλήσεων. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027 και το NextGenerationEU έχουν δώσει μια δυναμική απάντηση στην πανδημία COVID-19 και στις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της. Επέτρεψαν στην Ένωση να ανακάμψει γρήγορα από την κρίση και καθιστούν την Ευρώπη πιο οικολογική, πιο ψηφιακή και πιο ανθεκτική, αντιμετωπίζοντας παράλληλα τις ανισότητες και προωθώντας τις ίσες ευκαιρίες για όλους. Ωστόσο, με το που βγήκε από μία από τις βαθύτερες παγκόσμιες οικονομικές κρίσεις εδώ και περισσότερο από έναν αιώνα, η ΕΕ καλείται να αντιμετωπίσει μια άλλη σοβαρή κρίση: με τη βάνουση εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, προέκυψαν πρόσθετες νέες και απροσδόκητες προκλήσεις, όπως η ενεργειακή κρίση. Εντός των ορίων του, ο προϋπολογισμός της ΕΕ τροφοδότησε μια ισχυρή αντίδραση της ΕΕ, αντλώντας από τις περιορισμένες ενσωματωμένες δυνατότητες ευελιξίας του. Η αντιμετώπιση αυτών των πολλαπλών προκλήσεων έχει ωθήσει τους πόρους του προϋπολογισμού της ΕΕ σε σημείο εξάντλησης.

Ο παράνομος επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας επανέφερε τον πόλεμο στο ευρωπαϊκό έδαφος με καταστροφικά αποτελέσματα. Η Ένωση θα συνεχίσει να στηρίζει την Ουκρανία για όσο διάστημα χρειάζεται και να την βοηθά σθεναρά στην ευρωπαϊκή της πορεία. Ο πόλεμος είχε κατά πρώτο και κύριο λόγο καταστροφικές συνέπειες για την Ουκρανία και τον λαό της, αλλά είχε επίσης σοβαρές επιπτώσεις για την Ευρώπη και για τρίτες χώρες, αφενός από τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία αφετέρου λόγω της ενεργειακής και της επισιτιστικής κρίσης. Ο πόλεμος κατέστησε επίσης αναγκαία τη μαζική κινητοποίηση της ανθρωπιστικής βοήθειας, η οποία πρέπει να διατηρηθεί, καθώς και τη στήριξη της παραγωγής αγροδιατροφικών προϊόντων και της πολιτικής προστασίας σε τρίτες χώρες. Η Ουκρανία θα χρειαστεί σταθερή και διαρκή στήριξη για βραχυπρόθεσμη ανακούφιση και ανάκαμψη, καθώς και μακροπρόθεσμη ανασυγκρότηση.

Η μετανάστευση αυξήθηκε μετά την πανδημία, ασκώντας πιέσεις στις ικανότητες υποδοχής και ένταξης των κρατών μελών. Η αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της μετανάστευσης, η βελτίωση της διαχείρισης των συνόρων και η διατήρηση αποτελεσματικών εταιρικών σχέσεων για τη μετανάστευση με τρίτες χώρες — είτε πρόκειται για χώρες καταγωγής και διέλευσης είτε για χώρες που φιλοξενούν μεγάλο αριθμό προσφύγων — θα χρειαστούν πρόσθετη χρηματοδοτική στήριξη. Επιπλέον, όσον αφορά τόσο την εσωτερική όσο και την εξωτερική διάσταση της μετανάστευσης, η γενική προσέγγιση που συμφωνήθηκε από το Συμβούλιο στις 8 Ιουνίου 2023 σχετικά με βασικά στοιχεία του νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο υπογραμμίζει την ανάγκη ανταπόκρισης στις νέες ευθύνες που θα αναλάβουν η Ένωση και τα κράτη μέλη, καθώς και στο κόστος που συνεπάγονται.

Η αυξανόμενη γεωπολιτική αστάθεια, οι κρίσεις και οι φυσικές καταστροφές — πέρα από τις επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία και επιδεινούμενες από την κλιματική αλλαγή — έχουν δραματικές επιπτώσεις στις γειτονικές χώρες της ΕΕ και στις αναπτυσσόμενες χώρες παγκοσμίως, αυξάνοντας την ανάγκη για επείγουσα βοήθεια και ανθρωπιστική στήριξη.

Απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις για την προώθηση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας. Η επιτάχυνση της διττής μετάβασης της Ευρώπης παρέχει στην Ένωση την ευκαιρία να ανακτήσει την ηγετική της θέση σε βασικούς τομείς μέσω έξυπνων δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων σε στρατηγικούς τομείς. Αυτό είναι επίσης σημαντικό λαμβανομένων υπόψη των τρεχουσών στρατηγικών εξαρτήσεων, της συνεχιζόμενης δημογραφικής αλλαγής και της διασφάλισης οικονομικά προσιτής πρόσβασης στην ενέργεια.

Από το 2022, στην ΕΕ και σε άλλες μεγάλες οικονομίες έχει σημειωθεί απότομη αύξηση του πληθωρισμού, η υψηλότερη σε διάστημα άνω των 40 ετών, η οποία επιδεινώνεται από

τα σημεία συμφόρησης κατά τη φάση ανάκαμψης μετά την πανδημία και από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Ως εκ τούτου, οι κεντρικές τράπεζες σε ολόκληρο τον κόσμο έχουν υιοθετήσει αυστηρότερη νομισματική πολιτική. Τα επιτόκια στις διεθνείς κεφαλαιαγορές αυξήθηκαν με πρωτοφανή ρυθμό. Το επιτόκιο των 10ετών ομολόγων της ΕΕ αυξήθηκε από περίπου μηδέν κατά τον χρόνο έγκρισης του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου σε περισσότερο από 3 % σε λιγότερο από ένα έτος. Η αστάθεια αυτή επηρεάζει άμεσα και σε πολύ μεγάλο βαθμό τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Τα πολυάριθμα πρόσθετα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στα θεσμικά όργανα της ΕΕ από την έναρξη του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, σε συνδυασμό με τον υψηλό πληθωρισμό, ασκούν πίεση στη διοίκηση της ΕΕ. Ενώ καταβάλλουν εξαιρετικές προσπάθειες για την εκ νέου ιεράρχηση προτεραιοτήτων και τη μείωση του διοικητικού κόστους, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ δυσκολεύονται πλέον να εκπληρώσουν τις νομικές υποχρεώσεις τους χωρίς αντίστοιχη αύξηση του προσωπικού.

Η παρούσα ανακοίνωση προτείνει μια ακολουθητέα πορεία για την παροχή της πλέον απαραίτητης χρηματοδότησης ώστε να καταστεί δυνατή η ανταπόκριση στις κοινές προτεραιότητες και ανάγκες της Ένωσης. Σε καμία περίπτωση δεν πραγματοποιείται ούτε προτείνει τη διόρθωση του πλήρους αντικτύπου των διαφόρων κρίσεων στον προϋπολογισμό της ΕΕ, αλλά επικεντρώνεται στους τομείς με τη μεγαλύτερη πίεση, όπου η προσαρμογή είναι αναπόφευκτη για να διασφαλιστεί ότι η Ένωση μπορεί να ανταποκριθεί στις κοινές ανάγκες και τους στόχους της σε ένα εντελώς νέο παγκόσμιο περιβάλλον.

2. Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΥΠΟ ΠΙΕΣΗ

Ενώ ο πολυετής χαρακτήρας του προϋπολογισμού της ΕΕ παρέχει σταθερότητα και προβλεψιμότητα, η ικανότητά του να ανταποκρίνεται σε σοβαρά απρόβλεπτα γεγονότα είναι περιορισμένη και οι δυνατότητες ευελιξίας του εξαντλούνται. Το 90 % του προϋπολογισμού της ΕΕ και του NextGenerationEU έχει ήδη προκαταναμεηθεί για συγκεκριμένους σκοπούς, προγράμματα ή εθνικά προγράμματα. Ήδη το 75 % των αρχικών αδιάθετων περιθωρίων για την περίοδο 2021-2027 (τα οποία ήταν μόνο 5,5 δισ. EUR, ή 0,45 % των συνολικών δαπανών) έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί ή προορίζονται συγκεκριμένα για την προσαρμογή στις νέες ανάγκες και την αντιμετώπιση απρόβλεπτων κρίσεων. Ο μηχανισμός ευελιξίας, ο οποίος παρέχει περιορισμένη πρόσθετη ευελιξία πάνω από τα ανώτατα όρια του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για περίπου 1 δισ. EUR ετησίως, έχει χρησιμοποιηθεί πλήρως. Αυτό υπονομεύει την ικανότητα της Ένωσης να αντιμετωπίζει τις πλέον επείγουσες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, να παρέχει στήριξη για την τόνωση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης σε κρίσιμους τομείς, να διατηρεί και να ενισχύει το μοναδικό ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, παράλληλα με την ικανότητα αντίδρασης σε νέες προκλήσεις που αναμένεται να ανακύψουν κατά την επόμενη τετραετία, δεδομένης της ασταθούς γεωπολιτικής και οικονομικής συγκυρίας.

Η εκτεταμένη χρήση ανακατανομών και αναπρογραμματισμού, πέραν των υφιστάμενων δημοσιονομικών δυνατοτήτων ευελιξίας, ήταν αναγκαία για την αντιμετώπιση των απρόβλεπτων προκλήσεων. Τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής έχουν κινητοποιηθεί ευρέως για τη στήριξη των ατόμων που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο στην Ουκρανία, καθώς και των κρατών μελών υποδοχής με τις δέσμες «Δράση συνοχής για τους πρόσφυγες στην Ευρώπη» και «Ευέλικτη βοήθεια για εδάφη» (CARE και FAST-CARE). Οι τροποποιήσεις των προγραμμάτων 2014-2020 και 2021-2027 μείωσαν τη δημοσιονομική πίεση στα κράτη μέλη και επέτρεψαν την ταχύτερη και πιο ευέλικτη χρήση της διαθέσιμης χρηματοδότησης. Το REPowerEU, το οποίο αποσκοπεί στον τερματισμό της εξάρτησης της

ΕΕ από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα και στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, χρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από την ανακατανομή και την αναπροσαρμογή της χρήσης άλλων κονδυλίων¹. Το πρόγραμμα ασφαλούς συνδεσιμότητας, το οποίο ανταποκρίνεται στις αυξανόμενες υβριδικές απειλές και απειλές στον κυβερνοχώρο, καθώς και σε φυσικές καταστροφές, έλαβε χρηματοδότηση από διάφορα προγράμματα της ΕΕ που έχουν παρόμοιους στόχους με την εν λόγω πρωτοβουλία², καθώς και από αδιάθετα δημοσιονομικά περιθώρια. Η προτεινόμενη πράξη για τη στήριξη της παραγωγής πυρομαχικών (ASAP) για τη διευκόλυνση της αύξησης της παραγωγικής ικανότητας πυρομαχικών εντός της ΕΕ χρηματοδοτείται με ανακατανομές ύψους 260 εκατ. EUR από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας για το 2024 και 240 εκατ. EUR που προβλέπονταν αρχικά για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας μέσω της πράξης για τις από κοινού προμήθειες (EDIRPA) κατά την περίοδο 2023-2024. Η πράξη για τα μικροκυκλώματα χρηματοδοτείται μέσω του περιθωρίου του τομέα 1 και των ανακατανομών από άλλα προγράμματα ή σκέλη τους. Επιπλέον, το αποθεματικό αναδυόμενων προκλήσεων και προτεραιοτήτων του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας έχει χρησιμοποιηθεί εκτεταμένα- 7,4 δισ. EUR από τα 9,3 δισ. EUR- για την παροχή στήριξης για εμβόλια κατά της νόσου COVID-19 παγκοσμίως, την Ουκρανία (συμπεριλαμβανομένης της τροφοδότησης δανείων ΜΧΣ), τους Σύριους πρόσφυγες στην Τουρκία, μεταξύ άλλων. Ως εκ τούτου, οι δυνατότητες περαιτέρω αναδιάταξης ή επανακαθορισμού προτεραιοτήτων είναι εξαιρετικά περιορισμένες.

Αντιμέτωπη με αυτή την κατάσταση, η Επιτροπή δεν βλέπει εναλλακτική λύση για να διασφαλίσει ότι η ΕΕ μπορεί να επιτύχει όλους τους στόχους της, τόσο επείγοντες όσο και παραδοσιακούς, έως το τέλος του 2027, αλλά να προτείνει στοχευμένη αναθεώρηση του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027.

3. ΣΤΟΧΟΘΕΤΗΜΕΝΗ ΚΑΙ ΙΣΟΡΡΟΠΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

Αταλάντευτη και μακροπρόθεσμη στήριξη προς την Ουκρανία μέσω της νέας Διευκόλυνσης για την Ουκρανία

Η ΕΕ στέκεται στο πλευρό της Ουκρανίας για να την στηρίξει στην αντίστασή της στην εισβολή της Ρωσίας και να οικοδομήσουν μαζί το ευρωπαϊκό μέλλον της Ουκρανίας. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027 δεν καταρτίστηκε για την αντιμετώπιση των άμεσων και έμμεσων συνεπειών ενός πολέμου στο έδαφος της Ευρώπης και αυτά τα δραματικά γεγονότα και οι ανάγκες δεν θα μπορούσαν να είχαν προβλεφθεί. Ωστόσο, έως τον Ιούνιο του 2023, ο προϋπολογισμός της ΕΕ είχε κινητοποιήσει 30.5 δισ. EUR για τη στήριξη της Ουκρανίας. Αυτή περιλαμβάνει το νέο μέσο μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής + (Macro-Financial Assistance Plus), το οποίο θα παράσχει έως και 18 δισ. EUR το 2023 με την εγγύηση του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Επιπλέον, αρκετά υφιστάμενα προγράμματα αναπροσαρμόστηκαν για τη στήριξη της Ουκρανίας και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του πολέμου. Για παράδειγμα, ο

¹ Εναπομένοντα δάνεια στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας ύψους έως 225 δισ. EUR, πρόσθετοι πόροι από την πώληση δικαιωμάτων του συστήματος εμπορίας εκπομπών (ETS) της ΕΕ (εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ) ύψους έως 20 δισ. EUR· εθελοντικές μεταβιβάσεις από το αποθεματικό προσαρμογής στο Brexit. Η στήριξη της οικονομικά προσιτής ενέργειας (SAFE) εισήχθη στα ταμεία της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2014-2020, ώστε να καταστεί δυνατή η άμεση στήριξη των ευάλωτων οικογενειών και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) που αντιμετωπίζουν αυξημένο ενεργειακό κόστος.

² Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το διαστημικό πρόγραμμα της Ένωσης και ο Μηχανισμός Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας.

μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», με τον οποίο είναι πλέον συνδεδεμένη η Ουκρανία, προβλέπει τις λωρίδες αλληλεγγύης της ΕΕ-οι οποίες είναι απαραίτητες για να διατηρηθεί η οικονομία της Ουκρανίας συνδεδεμένη με την ενιαία αγορά και τον υπόλοιπο κόσμο- και στρατιωτική κινητικότητα. Τα περιφερειακά ταμεία κινητοποιήθηκαν με συνολικό ποσό 17 δισ. EUR για να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να στηρίζουν τα άτομα που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο ή να αντιμετωπίσουν λόγω αυτού υψηλές τιμές ενέργειας, . Τα Ταμεία Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ έλαβαν μεγαλύτερη ευελιξία για να διευκολύνουν τη χρήση των μη δαπανηθέντων κονδυλίων της περιόδου 2014-2020. Διατέθηκαν 400 εκατ. EUR για τα κράτη μέλη της πρώτης γραμμής μέσω του Ταμείου Διαχείρισης του Ασύλου και Ένταξης και του Μέσου για τη Διαχείριση των Συνόρων και τις Θεωρήσεις, με σκοπό την παροχή βοήθειας για την πρώτη υποδοχή και την έγκαιρη ένταξη των Ουκρανών που εισέρχονται στην ΕΕ. Το πρόγραμμα Erasmus + συμβάλλει επίσης στη στήριξη του ουκρανικού λαού, συμπεριλαμβανομένων πολλών παιδιών και νέων, με ενίσχυση επιπλέον 100 εκατ. EUR το 2023 για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Πρόσθετη στήριξη παρέχεται εκτός του προϋπολογισμού της ΕΕ, με στρατιωτική βοήθεια ύψους 5,6 δισ. EUR στο πλαίσιο του νεοσυσταθέντος Ευρωπαϊκού Μηχανισμού για την Ειρήνη (EME). Ο EME αποτελεί βασικό εργαλείο για τη στήριξη της αυτοάμυνας της Ουκρανίας.

Αθροιστικά, η συνολική στήριξη που κινητοποίησαν η ΕΕ και τα κράτη μέλη της για τη στήριξη της Ουκρανίας και του λαού της ανέρχεται σε 70 δισ. EUR.

Από την έναρξη του πολέμου, η Ένωση έχει επίσης επιβάλει πρωτοφανείς κυρώσεις κατά της Ρωσίας, επιπλέον εκείνων που επέβαλε η ΕΕ μετά την παράνομη προσάρτηση της Κριμαίας τον Μάρτιο του 2014. Συνεχίζονται οι ενέργειες σχετικά με την πιθανή χρησιμοποίηση δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων για τη στήριξη της ανάκαμψης και της ανασυγκρότησης της Ουκρανίας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δεσμευτεί να σταθεί σταθερά και πλήρως στο πλευρό της Ουκρανίας και να συνεχίσει να παρέχει ισχυρή πολιτική, οικονομική, στρατιωτική, χρηματοδοτική και ανθρωπιστική στήριξη στην Ουκρανία και τον λαό της για όσο διάστημα χρειάζεται. Απαιτείται χρηματοδότηση για τις άμεσες ανάγκες της Ουκρανίας, την ανάκαμψη και τη μακροπρόθεσμη ανασυγκρότηση. Το μέσο μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής + καλύπτει μόνο το 2023 και μπορεί να χρηματοδοτήσει μόνο τις πλέον επείγουσες άμεσες δημοσιονομικές ανάγκες. Δεν μπορεί ούτε να καλύψει όλους τους τομείς τους οποίους η Ένωση δεσμεύτηκε να στηρίζει, ούτε να παράσχει μακροπρόθεσμη στήριξη για ταχεία ανάκαμψη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αντιμετωπίσει την πρόκληση επιβεβαιώνοντας τη στήριξη προς την Ουκρανία σε πολυετή βάση.

Η στήριξη της ταχείας ανάκαμψης της Ουκρανίας θα πρέπει να προχωρήσει όσο εξελίσσεται η κατάσταση. Η διατήρηση της οικονομικής δραστηριότητας και η ανοικοδόμηση βασικών υποδομών θα δημιουργήσουν απασχόληση και έσοδα, θα δώσουν στους πρόσφυγες την προοπτική να επιστρέψουν στην πατρίδα τους και θα μειώσουν τον όγκο της απαιτούμενης διεθνούς βοήθειας. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου³, το χρηματοδοτικό κενό της Ουκρανίας ανέρχεται σε 81,6 δισ. USD για την περίοδο 2024-2027. Επιπλέον, τον Μάρτιο του 2023, η Παγκόσμια Τράπεζα, από κοινού με την ουκρανική κυβέρνηση, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα Ηνωμένα Έθνη, παρουσίασαν την επικαιροποιημένη εκτίμηση των ζημιών που κάλυπτε ένα πλήρες έτος της απρόκλητης ρωσικής επίθεσης κατά της Ουκρανίας. Από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι οι εκτιμώμενες συνολικές ανάγκες ανασυγκρότησης της Ουκρανίας κατά τα επόμενα 10 έτη ανέρχονται σε

³ Πηγή: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2023/English/1UKREA2023001.ashx>

384 δισ. EUR και σε 142 δισ. EUR για την περίοδο 2023-2027. Το πρόγραμμα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου που συμφωνήθηκε στις 31 Μαρτίου θα καλύψει 10.2 δισ. USD από τις ανάγκες αυτές, παράλληλα με την 5ετή δέσμη στήριξης της Νορβηγίας ύψους 7 δισ. EUR.

Η Ένωση είναι αποφασισμένη να παράσχει διαρθρωμένη συμμετοχή με άλλους διεθνείς χορηγούς, ιδίως μέσω της πλατφόρμας συντονισμού των δωρητών από πολλαπλές πηγές και μιας πολυετούς εταιρικής σχέσης με την Ουκρανία που θα βοηθήσει τη χώρα στη μεταρρυθμιστική της πορεία και στην πορεία προσχώρησής της στην ΕΕ. Αυτό θα επιτρέψει στην Ουκρανία να καλύψει τις πλέον άμεσες χρηματοδοτικές ανάγκες της και να επικεντρωθεί στη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, τη χρηστή διακυβέρνηση, το κράτος δικαίου, τη σταδιακή ενσωμάτωση στην ενιαία αγορά και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση (συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για την καταπολέμηση της διαφθοράς και της απάτης). Μπορεί να παράσχει στην Ουκρανία τη δυνατότητα να σημειώσει πρόοδο με παράλληλη ανοικοδόμηση, προώθηση της μετάβασης σε μια ανθεκτική, κλιματικά ουδέτερη, ψηφιακή και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία, ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ισότητας στην Ουκρανία.

Απαιτείται βιώσιμη λύση για τη στήριξη της Ουκρανίας για το υπόλοιπο του τρέχοντος πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Θα πρέπει να υπάρξει ισχυρή δέσμευση της Ένωσης σε συνδυασμό με ευελιξία για την προσαρμογή στην εξελισσόμενη κατάσταση. Ως εκ τούτου, η χρηματοδοτική στήριξη προς την Ουκρανία θα πρέπει να περιλαμβάνει ευέλικτο συνδυασμό δανείων και επιχορηγήσεων. Τα δάνεια που χρηματοδοτούνται με δανειοληψία και είναι εγγυημένα από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, όσον αφορά το μέσο μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής +, θα διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην εξασφάλιση ρευστότητας προς την ουκρανική κυβέρνηση. Η ΕΕ μπορεί να προσφερθεί να καλύψει τα επιτόκια αυτών των δανείων. Ταυτόχρονα, κατάλληλο μερίδιο των επιχορηγήσεων θα στηρίξει τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών της Ουκρανίας και θα χρηματοδοτήσει ειδικά επενδυτικά μέτρα ή τεχνική βοήθεια.

Η συνεχιζόμενη στήριξη της ΕΕ πρέπει επίσης να παρέχει εμπιστοσύνη στον ευρωπαϊκό και ουκρανικό ιδιωτικό τομέα για επενδύσεις στην Ουκρανία και την ανασυγκρότηση της. Με την πάροδο του χρόνου, καθώς βελτιώνονται οι προϋποθέσεις για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, θα πρέπει να παρέχεται στήριξη μέσω εγγυήσεων, με πρόσθετες συνεισφορές από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, για τον περιορισμό του κινδύνου των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα και την αύξηση της μόχλευσης των κονδυλίων της ΕΕ. Θα πρέπει να διασφαλίσει την ενσωμάτωση της Ουκρανίας στις ευρωπαϊκές αλυσίδες εφοδιασμού και στην ενιαία αγορά, προς αμοιβαίο όφελος των πολιτών και των επιχειρήσεων της ΕΕ και της Ουκρανίας.

Για να καλυφθούν οι άμεσες ανάγκες, η ανάκαμψη και ο εκσυγχρονισμός της Ουκρανίας, η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου και ευέλικτου μέσου με συνολική ικανότητα έως και 50 δισ. EUR για την περίοδο 2024-2027. Η στήριξη θα παρέχεται με τη μορφή δανείων επιχορηγήσεων και εγγυήσεων. Με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλιστεί σταθερή και προβλέψιμη χρηματοδότηση, ενώ παράλληλα θα παρέχεται κατάλληλο πλαίσιο που θα διασφαλίζει την ιεράρχηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που υποστηρίζονται από σχέδιο για την Ουκρανία, τη βιωσιμότητα των οικονομικών της Ουκρανίας, καθώς και την προστασία του προϋπολογισμού της ΕΕ. Η μη επιστρεπτέα στήριξη θα χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο αποθεματικού για την Ουκρανία, παρέχοντας πόρους στη διευκόλυνση για την Ουκρανία σε ετήσια βάση πέραν των ανωτάτων ορίων δαπανών. Η δανειακή στήριξη θα χρηματοδοτηθεί με τη λήψη δανείων από τις χρηματοπιστωτικές αγορές, τα οποία θα εξασφαλίζονται από το περιθώριο μεταξύ των ανωτάτων ορίων των ιδίων πόρων και των δαπανών του προϋπολογισμού της ΕΕ. Αυτή η

ευέλικτη προσέγγιση είναι αναγκαία για την κάλυψη των εξελισσόμενων αναγκών της χώρας έως το 2027.

Διαχείριση της μετανάστευσης, ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων με βασικές τρίτες χώρες και αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης

Ο προϋπολογισμός της ΕΕ συμβάλλει σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, συνδυάζοντας την πολιτική στους τομείς της μετανάστευσης, του ασύλου, της ένταξης, της επιστροφής και της διαχείρισης των συνόρων, αναγνωρίζοντας τη σύνδεση της εσωτερικής και της εξωτερικής διάστασης της μετανάστευσης, καθώς και τις ανάγκες που προκύπτουν από τις παγκόσμιες συνέπειες του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας στην Ουκρανία, όπως η επισιτιστική ασφάλεια και οι υβριδικές απειλές. Όσον αφορά την εξωτερική διάσταση της μετανάστευσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα εμβαθύνει περαιτέρω τη συνεργασία στο πλαίσιο ολοκληρωμένων, ισορροπημένων και εξατομικευμένων εταιρικών σχέσεων με βασικές χώρες καταγωγής και διέλευσης. Ενώ προκλήσεις χρηματοδότησης παρατηρούνται σε όλους τους τομείς, η κατάσταση είναι ιδιαίτερα δύσκολη στις χώρες της Νότιας Γειτονίας και στην Τουρκία. Οι ανάγκες όσον αφορά τους Σύριους πρόσφυγες στην Τουρκία και στην ευρύτερη περιοχή δεν μειώνονται και ενδέχεται να αυξηθούν ακόμη περισσότερο, λαμβανομένων υπόψη των πρόσθετων προκλήσεων μετά τους πρόσφατους σεισμούς. Για την περίοδο 2024-2027, οι ανάγκες σε ολόκληρη την περιοχή δεν έχουν σε μεγάλο βαθμό καλυφθεί. Πρόσθετες ανάγκες θα προκύψουν επίσης μετά το κλείσιμο του Καταπιστευματικού Ταμείου για την Αφρική, καθώς υπάρχει αυξανόμενη προσδοκία να διατηρηθούν τουλάχιστον τα ίδια επίπεδα χρηματοδότησης για την οδό της Νότιας Μεσογείου (208 εκατ. EUR ετησίως), για τα οποία είχε επίσης δεσμευτεί η Επιτροπή. Πρόκειται για ένα σημείο που χρήζει περαιτέρω προσοχής μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 9ης Φεβρουαρίου 2023, το οποίο έδωσε έμφαση στην ανάγκη αύξησης των επιστροφών μέσω της εντατικοποίησης της συνεργασίας με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης που καλύπτει όλες τις μεταναστευτικές οδούς, «επίσης με επαρκείς πόρους», μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας.

Όσον αφορά την εσωτερική διάσταση της διαχείρισης της μετανάστευσης, καθώς και της διαχείρισης των συνόρων, η παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν την αυξανόμενη μεταναστευτική πίεση και η εφαρμογή του νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο θα απαιτήσουν πρόσθετη χρηματοδότηση. Αυτό ισχύει ιδίως για τον έλεγχο διαλογής και τη διαδικασία στα σύνορα, την ικανότητα υποδοχής, τις μετεγκαταστάσεις και τις επιστροφές. Όσον αφορά το Σύμφωνο, σημειώνεται ικανοποιητική πρόοδος, με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να έχουν ως στόχο την έγκριση των νομοθετικών προτάσεων έως τον Φεβρουάριο του 2024⁴ και ορισμένων φακέλων που έχουν ήδη συμφωνηθεί. Οι αλλαγές που προτείνονται στη νομοθετική διαδικασία αύξησαν τις ανάγκες σε σύγκριση με τις αρχικές εκτιμήσεις. Αυτό ισχύει ιδίως για τη δημιουργία και συντήρηση υποδομών υποδοχής, αυξημένων επιστροφών και μετεγκαταστάσεων. Σήμερα, τα ποσά που είναι διαθέσιμα για τις υφιστάμενες προτεραιότητες και για τη φιλοξενία αυξανόμενου αριθμού προσφύγων έχουν ήδη δεσμευτεί. Στο πλαίσιο αυτό, το 30 % των κονδυλίων στον τομέα πολιτικής για τη μετανάστευση⁵ υλοποιείται στο πλαίσιο των θεματικών διευκολύνσεων, γεγονός το οποίο καταρχήν παρέχει κάποια ευελιξία.

⁴ Κοινός χάρτης πορείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εκ περιτροπής προεδριών του Συμβουλίου σχετικά με την οργάνωση, τον συντονισμό και την εφαρμογή του χρονοδιαγράμματος για τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των συννομοθετών σχετικά με το ΚΕΣΑ και το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο.

⁵ Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) και Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και τις Θεωρήσεις (ΜΔΣΘ).

Ωστόσο, οι θεματικές διευκολύνσεις χρησιμοποιούνται με ταχύ ρυθμό για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και τη στήριξη των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν έκτακτες πιέσεις, όπως η κρίση στο Αφγανιστάν ή η κρίση που ενορχηστρώθηκε από το καθεστώς της Λευκορωσίας, και πιο πρόσφατα φιλοξενούν εκατομμύρια ανθρώπους που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον ρωσικό πόλεμο στην Ουκρανία. Ως εκ τούτου, τα κονδύλια αυτά δεν μπορούν να διατεθούν για την εφαρμογή του Συμφώνου.

Η έντονη παγκόσμια οικονομική και πολιτική αστάθεια αυξάνει τις παγκόσμιες ανάγκες, αλλά ο προϋπολογισμός της ΕΕ, ως έχει, δεν μπορεί πλέον να παρέχει πλήρως την αναγκαία απάντηση της Ένωσης σε κρίσεις σε τρίτες χώρες. Πέρα από τον αντίκτυπο του στην Ουκρανία, ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας επηρεάζει επίσης γειτονικές χώρες όπως η Μολδαβία, μια υποψήφια προς ένταξη στην ΕΕ χώρα που θα χρειαστεί πρόσθετη στήριξη⁶. Επιπλέον, οι σοβαρές κρίσεις στην Υεμένη, το Σουδάν και το Αφγανιστάν, καθώς και η επακόλουθη παγκόσμια επισιτιστική κρίση και η αυξανόμενη αστάθεια στην υποσαχάρια Αφρική και σε άλλα μέρη του κόσμου, έχουν καταστήσει την ανάγκη για συνδρομή και ανθρωπιστική βοήθεια από την ΕΕ ακόμη εντονότερη από ό, τι θα μπορούσε να είχε προβλεφθεί.

Το πρόγραμμα ανθρωπιστικής βοήθειας χρειάστηκε να βασιστεί σε σημαντικές δημοσιονομικές ενισχύσεις από το Αποθεματικό Αλληλεγγύης και Επείγουσας Βοήθειας, μετά τις ανακατανομές και την πλήρη αξιοποίηση των περιθωρίων. Σε μια σειρά κρίσεων στη Μέση Ανατολή και ιδίως στην Αφρική, οι ανθρωπιστικές οργανώσεις εφαρμόζουν ήδη περικοπές στις μερίδες τροφίμων και μειώνουν τα προγράμματα. Το εναπομένον αδιάθετο περιθώριο στον τομέα 6 (Γειτονικές χώρες και υπόλοιπος 'κόσμος) ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 83 εκατ. ευρώ ετησίως την περίοδο 2024-2027. Οι περιορισμένες εναπομένουσες διαθέσιμες πιστώσεις στο κοινό ταμείο προβλέψεων για την παροχή πρόσθετων δανείων μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής — ιδίως η πρόσφατη ανακοίνωση δανείου μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής ύψους 900 εκατ. EUR προς την Τυνησία — συνεπάγονται ότι θα υπάρχει πολύ μικρό περιθώριο για περαιτέρω μέτρα αυτού του είδους στο πλαίσιο του τρέχοντος πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, εάν παραστεί ανάγκη. Επιπλέον, περίπου το 80 % της διαθεσιμότητας για την περίοδο 2021-2027 του εργαλείου απορρόφησης αναδυόμενων προκλήσεων και προτεραιοτήτων του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας έχει ήδη χρησιμοποιηθεί ή διατεθεί για την παροχή στήριξης για την αντιμετώπιση ευρέος φάσματος αναγκών. Αυτό αναιρεί το σκεπτικό του «μαξιλαριού» που προοριζόταν να παράσχει ένα ευέλικτο αποθεματικό για την αντιμετώπιση απροσδόκητων αναγκών.

Παράλληλα, και υπό το πρίσμα του μεταβαλλόμενου γεωπολιτικού τοπίου, είναι ακόμη πιο σημαντικό να ενισχυθεί η στήριξη προς τους εταίρους μας στα Δυτικά Βαλκάνια, να επιταχυνθεί η σύγκλιση με τα κράτη μέλη της ΕΕ και να επιδιωχθεί η στήριξη σταθερών, ευημερούντων και εύρυθμα λειτουργουσών δημοκρατικών κοινωνιών στην πορεία τους προς την ένταξη στην ΕΕ.

Το Αποθεματικό Αλληλεγγύης και Επείγουσας Βοήθειας συμβάλλει στην αντιμετώπιση μειζόνων φυσικών καταστροφών ή κρίσεων στον τομέα της δημόσιας υγείας τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ, αλλά υστερούσε κατά πολύ για την ικανοποίηση όλων των αιτημάτων από την έναρξη του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Το 2021 και το 2022 τα κονδύλια εξαντλήθηκαν πλήρως για την αντιμετώπιση σημαντικών απρόβλεπτων γεγονότων, συμπεριλαμβανομένων των φυσικών καταστροφών (π.χ. πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές, σεισμοί) και τα αιτήματα που ελήφθησαν υπερέβαιναν κατά πολύ τα διαθέσιμα

⁶ Η δημιουργία της Διευκόλυνσης για την Ουκρανία θα επιτρέψει την ανακατανομή πόρων από τον NDICI σε άλλες γειτονικές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Μολδαβίας.

κονδύλια ύψους 1.2 δισ. EUR (σε τιμές 2018) ετησίως. Ως εκ τούτου, δεν μπόρεσαν να καλυφθούν όλες οι ανάγκες. Στα μέσα του 2023, το Αποθεματικό Αλληλεγγύης και Επείγουσας Βοήθειας αναμένεται ήδη να έχει χρησιμοποιηθεί πλήρως κατά το έτος αυτό λόγω των σεισμών στην Τουρκία και τη Συρία, μη αφήνοντας πλέον περιθώριο για πρόσθετες κινητοποιήσεις έως το τέλος του έτους.

Προκειμένου να διασφαλιστεί επαρκής χρηματοδότηση για τη στήριξη των κρατών μελών στη διαχείριση επειγουσών προκλήσεων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και τα σύνορα, καθώς και για την εφαρμογή του νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο μετά την έγκρισή του, η Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί το ανώτατο όριο του τομέα 4 κατά 2 δισ. EUR.

Για να μπορέσει η Ένωση να παράσχει τα απολύτως απαραίτητα σε ένα πλαίσιο εξαιρετικών γεωπολιτικών εντάσεων, η Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί το ανώτατο όριο του τομέα 6 κατά 10,5 δισ. EUR.

Η ικανότητα της Ένωσης να χειρίζεται κρίσεις και καταστάσεις έκτακτης ανάγκης πρέπει να ενισχυθεί. Το Αποθεματικό Αλληλεγγύης και Επείγουσας Βοήθειας θα πρέπει να αυξηθεί κατά 2,5 δισ. EUR.

Πρώθηση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας σε κρίσιμες τεχνολογίες μέσω μιας πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και η μείωση των στρατηγικών εξαρτήσεων της ευρωπαϊκής οικονομίας μέσω του πράσινου και του ψηφιακού μετασχηματισμού αποτελούν την πυξίδα της ΕΕ τα τελευταία χρόνια. Με το NextGenerationEU, το εμβληματικό πρόγραμμα οικονομικής ανάκαμψης της ΕΕ, η ΕΕ κάλυψε τη διαφορά με τα προ της πανδημίας επίπεδα ήδη το καλοκαίρι του 2021. Τα κονδύλια που προορίζονται για τον διττό πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό καθιστούν την οικονομία ανταγωνιστικότερη, χωρίς να μένει κανείς στο περιθώριο. Οι άνευ προηγουμένου προσπάθειες των κρατών μελών της ΕΕ να εφαρμόσουν καίριες μεταρρυθμίσεις καθιστούν την ΕΕ ανθεκτικότερη. Οι προσπάθειες προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να συνεχιστούν, δίνοντας στην ΕΕ τη δυνατότητα να συνεχίσει να πρωτοστατεί στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων και των αναδυόμενων προκλήσεων, όπως οι στρατηγικές εξαρτήσεις σε βασικούς τομείς. Επιπλέον, οι πράσινες και ψηφιακές τεχνολογίες βρίσκονται στο επίκεντρο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου: Το 30 % του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027 ύψους 2 τρισ. EUR και το πρόγραμμα ανάκαμψης NextGenerationEU δαπανώνται σε πολιτικές για το κλίμα ενώ πάνω από το 20 % του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας προορίζεται για ψηφιακές πολιτικές. Η πολιτική συνοχής συνεισφέρει 110 δισ. EUR στην κλιματική μετάβαση και 37 δισ. EUR στην ψηφιακή μετάβαση. Επιπλέον, το πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη» στηρίζει την παροχή ψηφιακής τεχνολογίας στις επιχειρήσεις, στους πολίτες και στις δημόσιες διοικήσεις. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ αποτελεί επίσης το τελικό εργαλείο της ΕΕ για τη στήριξη της κοινής δράσης σε ενωσιακό επίπεδο, τη διατήρηση της ακεραιότητας της ενιαίας αγοράς, τη διασφάλιση οικονομικών κλίμακας, την αποτελεσματικότητα, τη σύγκλιση, την αλληλεγγύη και τη μετάδοση σαφούς πολιτικού μηνύματος ότι η ΕΕ βρίσκεται συσπειρωμένη απέναντι στις προκλήσεις.

Η βιομηχανία της ΕΕ έχει επίσης αποδείξει την εγγενή ανθεκτικότητά της, αλλά αντιμετωπίζει προκλήσεις που οφείλονται στον υψηλό πληθωρισμό, στις ελλείψεις εργατικού δυναμικού, στις διαταραχές των εφοδιαστικών αλυσίδων, στην αύξηση των επιτοκίων και στην απότομη αύξηση του κόστους της ενέργειας και των τιμών των

εισροών. Τούτο συνδυάζεται με ισχυρό, αλλά όχι πάντα θεμιτό, ανταγωνισμό στην κατακερματισμένη παγκόσμια αγορά. Ενώ η χρηματοδότηση της ΕΕ επικεντρώνεται συχνά στην ανάπτυξη καθαρής τεχνολογίας, βιοτεχνολογίας, ψηφιακών και υπερπροηγμένων τεχνολογιών, οι παγκόσμιοι εταίροι μας επικεντρώνονται όλο και περισσότερο στη στήριξη της παραγωγής των τεχνολογιών αυτών, όπως στις ΗΠΑ, με τον πρόσφατο νόμο για τη μείωση του πληθωρισμού, και στην Κίνα, εδώ και πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Η υιοθέτηση και η μεγαλύτερη ανάπτυξη και παραγωγή στρατηγικών τεχνολογιών στην Ένωση θα είναι ουσιαστικής σημασίας για να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες και να επιτευχθούν οι στόχοι της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, ενισχύοντας έτσι την ευρωπαϊκή κυριαρχία και την οικονομική ασφάλεια. Ως εκ τούτου, απαιτείται ανάληψη άμεσης δράσης ώστε να στηριχθεί η ανάπτυξη και η παραγωγή στρατηγικών τεχνολογιών στην Ένωση, ιδίως στους κρίσιμους τομείς της καθαρής τεχνολογίας, της βιοτεχνολογίας και των ψηφιακών και υπερπροηγμένων τεχνολογιών. Η διαφύλαξη, η ενίσχυση και η ανάπτυξη νέων αξιακών αλυσίδων και, ως εκ τούτου, η μείωση των στρατηγικών εξαρτήσεων της Ένωσης θα πρέπει να τυγχάνουν μεγαλύτερης στήριξης. Όπως κατέδειξε η πανδημία COVID-19, οι σύνθετες παγκόσμιες αξιακές αλυσίδες για την παραγωγή και τη διανομή προϊόντων όπως τα φάρμακα μπορούν να οδηγήσουν σε ελλείψεις βασικών αγαθών. Η Ένωση πρέπει επίσης να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στους εν λόγω στρατηγικούς τομείς, προσελκύνοντας επιπλέον εργαζομένους μέσω της προσφοράς ποιοτικών θέσεων εργασίας, κατάρτισης και μαθητείας.

Η ΕΕ έχει ήδη προτείνει διάφορες πρωτοβουλίες για τη στήριξη της βιομηχανίας της. Το βιομηχανικό σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας επιδιώκει να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας μηδενικών καθαρών εκπομπών της Ευρώπης, να στηρίξει την ταχεία μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα και να δημιουργήσει ποιοτικές θέσεις εργασίας. Παρέχει πιο υποστηρικτικό περιβάλλον για την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας της ΕΕ στον τομέα της καθαρής τεχνολογίας. Το σχέδιο βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες: προβλέψιμο και απλουστευμένο ρυθμιστικό περιβάλλον, επιτάχυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, βελτίωση των δεξιοτήτων και ανοικτό εμπόριο για ανθεκτικές αλυσίδες εφοδιασμού. Με το ευρωπαϊκό θεματολόγιο καινοτομίας, η ΕΕ επιδίωξε να θέσει την Ευρώπη στην πρώτη γραμμή όσον αφορά το νέο κύμα καινοτομίας και τις νεοφυείς επιχειρήσεις στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας. Ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη της ΕΕ τροποποιούν επίσης, επί του παρόντος, τα εθνικά τους σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας ώστε να συμπεριλάβουν κεφάλαια για το REPowerEU, γεγονός που αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την παροχή άμεσης στήριξης στις εταιρείες και για την τόνωση της ανταγωνιστικότητάς τους, με παράλληλη μείωση των εξαρτήσεων.

Ενώ αυτές οι μεταβατικές λύσεις παρέχουν ταχεία και στοχευμένη στήριξη, η ΕΕ χρειάζεται μια πιο διαρθρωτική απάντηση στις επενδυτικές ανάγκες των βιομηχανιών της για να διατηρήσει το προβάδισμα της Ευρώπης στις κρίσιμες και αναδυόμενες τεχνολογίες που σχετίζονται με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, από τη συνδεσιμότητα και τις τεχνολογίες που έχουν σχέση με την υπολογιστική, όπως η μικροηλεκτρονική, η κβαντική υπολογιστική, το 6G και η τεχνητή νοημοσύνη, έως τη βιοτεχνολογία και τη βιοπαρασκευή και τις τεχνολογίες μηδενικών καθαρών εκπομπών. Η απορρόφηση των επενδύσεων αυτών στην ΕΕ θα έχει σημαντικό θετικό αντίκτυπο στην ανοικτή στρατηγική αυτονομία της ΕΕ, μειώνοντας τις στρατηγικές εξαρτήσεις της, στηρίζοντας παράλληλα την καθαρή και την ψηφιακή μετάβαση.

Ως επόμενο βήμα, μια νέα πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) θα ενισχύσει και θα αξιοποιήσει τα υφιστάμενα μέσα της ΕΕ για ταχεία χρηματοδοτική στήριξη. Η ΕΕ διαθέτει διάφορα ταμεία και προγράμματα εντός και εκτός προϋπολογισμού

για την παροχή στήριξης στην καθαρή τεχνολογία, τη βιοτεχνολογία και την ψηφιοποίηση. Τα εν λόγω μέσα περιλαμβάνουν, ειδικότερα, το Ταμείο Καινοτομίας, το InvestEU, το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας, τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 23ης Μαρτίου ζήτησε «εξασφάλιση πλήρους κινητοποίησης της διαθέσιμης χρηματοδότησης και των υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων και χορήγησή τους υπό ελαστικότερους όρους, ώστε να παρέχεται έγκαιρη και στοχευμένη στήριξη σε στρατηγικούς τομείς χωρίς να επηρεάζονται οι στόχοι της πολιτικής συνοχής.» Η αξιοποίηση των υφιστάμενων μέσων και πλαισίων διακυβέρνησης θα επιταχύνει την εφαρμογή και θα δώσει τη δυνατότητα να κινητοποιηθούν μεγαλύτερα ποσά χρηματοδοτικής στήριξης.

Η STEP θα συμβάλει στη διοχέτευση της υφιστάμενης χρηματοδότησης σε έργα κυριαρχίας και θα επιταχύνει την υλοποίηση σε ένα υποσύνολο τομέων που θα προσδιοριστούν ως ζωτικής σημασίας για την ηγετική θέση της Ευρώπης, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συνοχή και διατηρώντας ισότιμους όρους ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά. Τούτο συνεπάγεται την αύξηση του ανώτατου ορίου από 4 % σε 10 % για τη χρήση πόρων από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στο πλαίσιο του InvestEU, ο οποίος θα διαθέτει ένα νέο σκέλος ειδικά για τις επενδύσεις κυριαρχίας. Όσον αφορά τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής, που αντιπροσωπεύουν τη μεγαλύτερη ενιαία πολιτική της ΕΕ την οποία χρηματοδοτεί ο προϋπολογισμός της ΕΕ, η Επιτροπή προτείνει μια νέα προτεραιότητα STEP σε όλα τα μεγάλα ταμεία: στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, στο Ταμείο Συνοχής και στο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης. Σύμφωνα με τους στόχους συνοχής και συμβάλλοντας στην ανταγωνιστικότητα των περιφερειών στην ενιαία αγορά, η Επιτροπή προτείνει τη στήριξη των επενδύσεων STEP σε επιχειρήσεις εκτός των ΜΜΕ, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν σημαντική συμβολή στο να αναπτυχθούν οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και οι περιφέρειες μετάβασης, καθώς και σε περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες των κρατών μελών με κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Στο πλαίσιο των εν λόγω ταμείων, η Επιτροπή προτείνει επίσης προχρηματοδότηση ύψους 30 % το 2024 για να παράσχει κίνητρα για την απορρόφηση, καθώς και αύξηση της συγχρηματοδότησης της ΕΕ σε 100 % για τα ευρωπαϊκά έργα STEP. Ταυτόχρονα, οι διαχειριστικές αρχές μπορούν να αξιοποιήσουν την ευκαιρία για να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και να προωθήσουν ελκυστικές και προσβάσιμες ποιοτικές θέσεις εργασίας.

Η STEP θα πρέπει επίσης να υποστηρίζεται από ενισχύσεις επιλεγμένων προγραμμάτων. Στην περίπτωση του InvestEU, αυτό θα δώσει τη δυνατότητα να δημιουργηθεί νέος τομέας πολιτικής («πέμπτο σκέλος») με στόχο τη στήριξη των επενδύσεων κυριαρχίας. Οι πόροι θα παράσχουν εγγυήσεις στους εταίρους υλοποίησης ώστε να καταστούν δυνατές οι επενδύσεις στους τομείς κυριαρχίας μέσω χρέους (συμπεριλαμβανομένων των εγγυήσεων) και χρηματοπιστωτικών προϊόντων μετοχικού κεφαλαίου για εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, και έργα στους τομείς που υποστηρίζει η STEP. Το InvestEU θα δημιουργήσει μόχλευση επιπρόσθετων επενδύσεων, ιδίως από τον ιδιωτικό τομέα, αντιμετωπίζοντας τις ανεπάρκειες της αγοράς και τις μη ικανοποιητικές επενδυτικές συνθήκες που βιώνονται οι τομείς στους οποίους στοχεύει η STEP. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να παράσχουν πόρους στις συνιστώσες κρατών μελών του InvestEU για τη στήριξη χρηματοπιστωτικών προϊόντων σύμφωνα με τους στόχους της STEP.

Το Ταμείο Καινοτομίας είναι ένα από τα βασικά μέσα σε επίπεδο ΕΕ που στοχεύει στην ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και στην αύξηση της παραγωγικής ικανότητας στον τομέα της καθαρής τεχνολογίας. Ως εκ τούτου, αποτελεί το βασικό μέσο της Ευρώπης για να επιταχυνθεί η πράσινη βιομηχανική στρατηγική της, τηρώντας παράλληλα τους στόχους συνοχής. Η αύξηση των δυνατοτήτων

του και η δημιουργία συνεργειών με άλλες χρηματοδοτικές ροές μέσω της σφραγίδας κυριαρχίας θα αποτελέσουν ουσιαστικό μέρος της απάντησης της ΕΕ στον παγκόσμιο αγώνα δρόμου για παραγωγή με καθαρή τεχνολογία και για κλιματικά ουδέτερη μετάβαση όσον αφορά τις βιομηχανίες. Προκειμένου να επιταχυνθεί η ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών σε ολόκληρη την Ένωση, το Ταμείο Καινοτομίας θα εφοδιαστεί με πρόσθετους πόρους που θα διατεθούν για τα κράτη μέλη των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2015-2017.

Μια συμπληρωματική ενίσχυση για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» θα στηρίζει τη ρηξικέλευθη καινοτομία, από την έρευνα σε πρώιμο στάδιο έως τις νεοφυείς και τις ταχέως αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις.

Το μέσο Accelerator του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας (ΕΣΚ) θα παρέχει στήριξη αποκλειστικά με τη μορφή ιδίων κεφαλαίων ύψους από 15 έως 50 εκατ. EUR σε τραπεζικά μη ελκυστικές υψηλού κινδύνου ΜΜΕ, μεταξύ των οποίων σε νεοφυείς επιχειρήσεις, και σε τραπεζικά μη ελκυστικές υψηλού κινδύνου μικρές επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης, επεκτείνοντας τη ρηξικέλευθη καινοτομία στις κρίσιμες τεχνολογίες που υποστηρίζει η STEP. Οι επενδύσεις αυτές, μέσω ενός νέου τμήματος STEP του Ταμείου του ΕΣΚ, θα δημιουργήσουν μόχλευση ιδιωτικών επενδύσεων και μπορούν να συμπληρωθούν με επιπλέον χρηματοδότηση από τον Όμιλο ΕΤΕπ και/ή από τα κράτη μέλη, αξιοποιώντας τις άφθονες δυνατότητες για τη στήριξη χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου βάσει των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις. Θα διασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα μεταξύ του Ταμείου του ΕΣΚ και του InvestEU, καθώς το Ταμείο του ΕΣΚ θα επενδύει μόνο σε εταιρείες με προφίλ επενδυτικού κινδύνου συμπληρωματικό με τη στήριξη του InvestEU. Στόχος των επενδύσεων του Ταμείου του ΕΣΚ είναι να δημιουργηθεί περίπου πενταπλάσια μόχλευση σε πρόσθετες συνεπενδύσεις από άλλους επενδυτές ιδιωτικών κεφαλαίων και να συμπληρωθούν από πρόσθετη χρηματοδότηση από τον Όμιλο ΕΤΕπ. Επιπλέον, η Επιτροπή καλεί την ΕΤΕπ να συνεχίσει να παρέχει επενδυτικές συμβουλές στο Ταμείο του ΕΣΚ ώστε να διασφαλιστούν συμφωνίες υψηλής ποιότητας και να προσελκυστούν πρόσθετες συνεπενδύσεις· και η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο να επεκταθεί το σημερινό πεδίο εφαρμογής των εν λόγω συμβουλών.

Το παγκόσμιο τοπίο έχει αλλάξει. Η απρόκλητη επίθεση της Ρωσίας δείχνει ότι αποτελεί και θα συνεχίσει να αποτελεί απειλή για την ασφάλεια της Ευρώπης κατά τα προσεχή έτη. Ως εκ τούτου, η STEP θα ενισχύσει το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας, το οποίο θα τονώσει την ικανότητα καινοτομίας της ευρωπαϊκής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης στον τομέα της άμυνας, συμβάλλοντας έτσι στην ανοικτή στρατηγική αυτονομία της Ένωσης. Η συμπληρωματική χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας θα χρησιμοποιηθεί για δράσεις που επικεντρώνονται στις υπερπροηγμένες και ψηφιακές τεχνολογίες που μπορούν να ενισχύσουν σημαντικά τις επιδόσεις των μελλοντικών αμυντικών ικανοτήτων σε ολόκληρη την Ένωση, με στόχο τη μεγιστοποίηση της καινοτομίας και την εισαγωγή νέων αμυντικών προϊόντων και τεχνολογιών.

Η STEP θα προωθήσει επίσης συνέργειες μεταξύ των υφιστάμενων μέσων. Οι πρόσθετες δυνατότητες ευελιξίας που προτείνονται στο πλαίσιο της STEP θα δώσουν τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να χρηματοδοτούν έργα από τα ταμεία της πολιτικής συνοχής, είτε σε μεμονωμένη βάση είτε σε συνδυασμό με άλλα ταμεία της ΕΕ, για παράδειγμα χρησιμοποιώντας τα οφέλη της προτεινόμενης «σφραγίδας κυριαρχίας». Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη θα μπορούν να χορηγούν απευθείας στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ σε έργα στα οποία έχει απονεμηθεί σφραγίδα κυριαρχίας.

Η Επιτροπή εργάζεται επίσης για τη μεγιστοποίηση των συνεργειών ανάμεσα στους κανόνες του Ταμείου Καινοτομίας και στους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, ώστε να διασφαλιστεί μια πιο εξορθολογισμένη διαδικασία. Η Επιτροπή θα ευθυγραμμίσει περαιτέρω τα κριτήρια και θα εξορθολογίσει τις διαδικασίες ώστε να διασφαλίσει ότι η απόφαση σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις λαμβάνεται ταυτόχρονα με την απόφαση χρηματοδότησης για το Ταμείο Καινοτομίας, υπό την προϋπόθεση ότι το κράτος μέλος έχει υποβάλει την πλήρη κοινοποίηση σε εύθετο χρόνο. Οι συνέργειες αυτές αξιολογούνται επίσης για άλλα επιλεγμένα μέσα της ΕΕ, όπως το Ταμείο του ΕΣΚ. Η Επιτροπή θα διαβουλευτεί επίσης με τα κράτη μέλη σχετικά με πρόταση που επιτρέπει υψηλότερα ποσοστά ενίσχυσης μέσω πριμοδότησης για έργα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της STEP σε ενισχυόμενες περιφέρειες, ώστε να τονωθεί περαιτέρω η οικονομική ανάπτυξη, τηρώντας παράλληλα τους στόχους συνοχής. Θα δημιουργηθεί μια νέα «πληρεσία μίας στάσης» που θα κατευθύνει τις νέες προτεραιότητες σε τρία επίπεδα: i) εντός της Επιτροπής, θα εκπονήσει σχετικές κατευθυντήριες γραμμές ώστε να παρέχεται στρατηγική κατεύθυνση και να συντονίζεται η τήρηση των προτεραιοτήτων STEP στα προγράμματα εργασίας της Επιτροπής και στις επενδυτικές αποφάσεις των διαφόρων μέσων· ii) ως σημείο εισόδου για τους φορείς υλοποίησης έργων που αναζητούν κονδύλια της ΕΕ για επενδύσεις, συγκεντρώνοντας έτσι πληροφορίες όσον αφορά τις ευκαιρίες χρηματοδότησης και την εφαρμογή όλων των σχετικών χρηματοδοτικών μέσων σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο· iii) τέλος, θα συνδράμει τα κράτη μέλη παρέχοντας συμβουλές σε ρυθμιστικά ζητήματα και θα υποστηρίζει την αμφίδρομη επικοινωνία με τις ορισθείσες εθνικές αρχές, διασφαλίζοντας τον κατάλληλο συντονισμό και την προώθηση κρίσιμων επενδύσεων στις χώρες της ΕΕ.

Παρότι η STEP βασίζεται στον αναπρογραμματισμό και στην ενίσχυση των υφιστάμενων προγραμμάτων για τη στήριξη στρατηγικών επενδύσεων, αποτελεί επίσης σημαντικό πεδίο δοκιμών για περαιτέρω βήματα προς τη δημιουργία ενός Ταμείου Ευρωπαϊκής Κυριαρχίας.

Η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός νέου μέσου (πλατφόρμα STEP), αξιοποιώντας υφιστάμενα προγράμματα όπως το InvestEU, το Ταμείο Καινοτομίας, το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας, ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και τα ταμεία της πολιτικής συνοχής.

Για να ενισχυθεί η επενδυτική ικανότητα που προορίζεται ειδικά για την προώθηση των επενδύσεων STEP, η Επιτροπή προτείνει επίσης να διατεθούν 10 δισ. EUR σε στοχευμένα προγράμματα:

- 3 δισ. EUR για το InvestEU, με αποτέλεσμα 75 δισ. EUR επενδύσεων, δεδομένου του ποσοστού προβλέσεων 40 % και του μέσου πολλαπλασιαστή 10·
- 0,5 δισ. EUR για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», τα οποία συμπληρώνονται από 2,1 δισ. EUR από ανακατανομή κονδυλίων και με τη χρήση αποδεδειγμένων ποσών, με αποτέλεσμα επενδύσεις ύψους 13 δισ. EUR με μέσο πολλαπλασιαστή 5·
- 5 δισ. EUR στο Ταμείο Καινοτομίας, τα οποία, με βάση τη μέχρι σήμερα υλοποίηση, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε επενδύσεις ύψους περίπου 20 δισ. EUR·
- 1,5 δισ. EUR για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας, τα οποία θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε επενδύσεις ύψους έως και 2 δισ. EUR.

Με βάση αυτά τα κονδύλια και μόνο, η STEP εκτιμάται ότι θα μπορούσε να οδηγήσει σε νέες επενδύσεις ύψους περίπου 110 δισ. EUR.

Επιπλέον, η εν λόγω πλατφόρμα θα δώσει τη δυνατότητα στην υφιστάμενη χρηματοδότηση να διοχετευτεί σε έργα κυριαρχίας STEP και θα επιταχύνει την υλοποίηση σε ένα υποσύνολο τομέων που θα χαρακτηριστούν ως κρίσιμοι για την ηγετική θέση της Ευρώπης. Με την

παροχή οικονομικών κινήτρων στα ταμεία της πολιτικής συνοχής με τη μορφή υψηλότερης προχρηματοδότησης και συγχρηματοδότησης, τα κράτη μέλη παροτρύνονται να ιεραρχήσουν εκ νέου τα προγράμματά τους. Κάθε 5 % του αναπρογραμματισμού προς τις προτεραιότητες STEP οδηγεί στη διάθεση πόρων ύψους 18,9 δισ. EUR, επιπλέον των 6 δισ. EUR που θα καταβληθούν από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης.

Σε όλα τα προγράμματα, η Επιτροπή προτείνει τη χορήγηση «σφραγίδας κυριαρχίας» σε έργα που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της πλατφόρμας STEP, υπό την προϋπόθεση ότι το έργο έχει επιλεγεί στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», του προγράμματος «Ψηφιακή Ευρώπη», του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας, του προγράμματος EU4Health ή του Ταμείου Καινοτομίας. Η σφραγίδα θα χρησιμοποιείται ως σήμα ποιότητας που θα συμβάλει στην προσέλκυση επενδύσεων και επίσης θα δίνει τη δυνατότητα σε έργο που δεν λαμβάνει χρηματοδότηση στο πλαίσιο ενός προγράμματος λόγω έλλειψης χρηματοδότησης να έχει καλύτερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση στο πλαίσιο άλλων μέσων. Η αύξηση του ανώτατου ορίου στο πλαίσιο του MAA, όσον αφορά τη χρήση πόρων για τα προϊόντα του InvestEU μέσω των εθνικών τμημάτων του, αντιπροσωπεύει πρόσθετη ευελιξία για τα κράτη μέλη ύψους 30 δισ. EUR δυνητικά διαθέσιμη για τέτοιες επενδύσεις κυριαρχίας.

Συνολικά, το συνολικό εκτιμώμενο ποσό των νέων επενδύσεων μέσω της STEP θα μπορούσε να ανέλθει έως και σε 160 δισ. EUR.

Για να εφαρμοστούν οι αλλαγές αυτές, η Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί το ανώτατο όριο του τομέα 1 κατά 3,5 δισ. EUR, του τομέα 3 κατά 5 δισ. EUR και του τομέα 5 κατά 1,5 δισ. EUR.

Τεχνικές προσαρμογές στη νέα οικονομική πραγματικότητα

i) Βιώσιμη λύση για το κόστος χρηματοδότησης του NextGenerationEU

Η Επιτροπή θέσπισε ένα σταθερό πρόγραμμα δανειοληψίας και δανειοδότησης που στηρίζεται σε αξιόπιστη υποδομή πληρωμών, διακανονισμού και λογιστικής καταχώρισης σε σύντομο χρονικό διάστημα. Η υποδομή αυτή παρέχει την ικανότητα διαχείρισης του δανεισμού που σχετίζεται με διάφορα τρέχοντα και τυχόν σχετικά μελλοντικά προγράμματα πολιτικής της ΕΕ σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Η χρηματοδότηση προγραμμάτων της ΕΕ μέσω κοινών εκδόσεων της ΕΕ απαιτούσε σημαντική αναβάθμιση της αρχιτεκτονικής της Επιτροπής όσον αφορά τη διαχείριση χρέους. Η καταλληλότητα της μεθόδου χρηματοδότησης της ΕΕ για την κάλυψη των αναγκών του NextGenerationEU επιβεβαιώθηκε από την ειδική έκθεση του ΕΕΣ σχετικά με τη διαχείριση χρέους στο πλαίσιο του NextGenerationEU⁷, στην οποία επισημαίνεται ότι οι διαδικασίες διαχείρισης χρέους της Επιτροπής κατέστησαν δυνατό τον έγκαιρο δανεισμό των απαιτούμενων κεφαλαίων, σύμφωνα με τα κανονιστικά όρια και με κόστος που αντιστοιχεί στη θέση της στην αγορά. Μόνο στο πλαίσιο του NextGenerationEU, η Επιτροπή θα δανειστεί περίπου 800 δισ. EUR έως το τέλος του 2026, με περαιτέρω εκδόσεις μετά την ημερομηνία αυτή λόγω των αναγκών αναχρηματοδότησης. Από το εν λόγω ποσό, έως 420 δισ. EUR θα χρησιμοποιηθούν για την παροχή μη επιστρεπτέας στήριξης για την οποία ο προϋπολογισμός θα καλύψει το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους. Η Επιτροπή εξακολουθεί να αναπτύσσει περαιτέρω την ικανότητά της για διαχείριση του χρέους, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην

⁷ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, «Ειδική έκθεση αριθ. 16/2023: «Η διαχείριση του χρέους του NGEU από την Επιτροπή — Ενθαρρυντική αρχή, απαιτείται όμως περαιτέρω ευθυγράμμιση με τις βέλτιστες πρακτικές», η οποία δημοσιεύτηκε στις 12 Ιουνίου 2023 και διατίθεται στη διεύθυνση <https://www.eca.europa.eu/el/publications/sr-2023-16> (προσπελάστηκε στις 15 Ιουνίου 2023)

ενίσχυση της ζήτησης με την ανάπτυξη της ρευστότητας και των υποδομών της δευτερογενούς αγοράς, ώστε να διασφαλίζεται η καλύτερη δυνατή τιμή προς όφελος του προϋπολογισμού και όλων των κρατών μελών της ΕΕ.

Την επιτυχία του χρηματοδοτικού προγράμματος της ΕΕ μέχρι σήμερα εκφράζει η ισχυρή εμπιστοσύνη των επενδυτών στην πιστωτική ισχύ της ΕΕ ως εκδότη και το ενδιαφέρον των επενδυτών για ομόλογα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των πράσινων ομολόγων. Στα τέλη Μαΐου του 2023, η ΕΕ διαθέτει ανεξόφλητα ομόλογα ύψους 394 δισ. EUR, με το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων από ομόλογα να διατίθεται στο NextGenerationEU.

Από το 2022, οι χρηματοπιστωτικές αγορές γνώρισαν απότομη άνοδο των επιτοκίων λόγω των αυστηρότερων νομισματικών πολιτικών για συγκράτηση του πληθωρισμού. Το κόστος χρηματοδότησης αυξήθηκε σημαντικά για όλους τους εκδότες ομολόγων, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ. Το επιτόκιο των 10ετών ομολόγων της ΕΕ αυξήθηκε από περίπου μηδέν κατά τον χρόνο της πρώτης έκδοσης ομολόγων για το NextGenerationEU το 2021 σε περισσότερο από 3 %. Ως εκ τούτου, το πλήρες κονδύλιο των 14,9 δισ. EUR για την κάλυψη του κόστους χρηματοδότησης για την περίοδο 2021-2027 αναμένεται να χρησιμοποιηθεί έως το καλοκαίρι του 2023. Η μεταβλητότητα των επιτοκίων είναι πολύ υψηλότερη από ό,τι θα αναμενόταν κατά τον χρόνο έγκρισης του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, γεγονός που καθιστά τα σταθερά πολυετή ανώτατα όρια ακατάλληλα για τις δαπάνες που σχετίζονται με το κόστος δανεισμού.

Σε ένα τέτοιο πλαίσιο υψηλής αστάθειας στις χρηματοπιστωτικές αγορές, ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα πρέπει να διαθέτει την αναγκαία ευελιξία για την κάλυψη του αυξανόμενου κόστους δανεισμού. Ενώ το ισχύον νομικό πλαίσιο προβλέπει τους αναγκαίους μηχανισμούς προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η Ένωση θα καλύπτει πάντα τις υποχρεώσεις της έναντι των ομολογιούχων σε κάθε περίπτωση, ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα πρέπει να διαθέτει τα μέσα και τα εργαλεία για την πληρωμή του χρέους της με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο.

Ως εκ τούτου, προτείνεται ένα νέο ειδικό μέσο με αποκλειστικό σκοπό την κάλυψη των πρόσθετων δαπανών που σχετίζονται με τη δανειοληψία του NextGenerationEU. Η χρηματοδότηση του NextGenerationEU θα εξακολουθήσει να καλύπτεται από τα ανώτατα όρια του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Η δημοσιονομική τεχνική για την αντιμετώπιση της μεταβλητότητας των τόκων θα ήταν ένα νέο ειδικό μέσο, πέραν των ανώτατων ορίων, που θα καλύπτει αποκλειστικά τις υπερβάσεις κόστους σε σχέση με τα προγραμματισμένα ποσά για τη δανειοληψία του NextGenerationEU. Η κινητοποίησή του θα ενεργοποιηθεί κατά τη διαδικασία του προϋπολογισμού σύμφωνα με προβλέψεις βάσει βέλτιστης προσπάθειας.

Η Επιτροπή προτείνει ένα νέο ειδικό μέσο, πέραν των ανώτατων ορίων του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, για την κάλυψη του πρόσθετου κόστους χρηματοδότησης του NextGenerationEU. Το νέο ειδικό μέσο θα περιοριστεί στις δαπάνες χρηματοδότησης του NextGenerationEU οι οποίες υπερβαίνουν τα ποσά που είχαν αρχικά προγραμματιστεί για την περίοδο 2021-2027. Αυτό θα καταστήσει δυνατή την έγκαιρη παροχή πρόσθετων πιστώσεων του προϋπολογισμού σε περίπτωση αυξήσεων για την κάλυψη του κόστους των δαπανών για τόκους.

- ii) *Διατήρηση λειτουργικής διοίκησης για την υλοποίηση των πολιτικών προτεραιοτήτων της ΕΕ*

Οι πόροι της ευρωπαϊκής διοίκησης (τομέας 7) υφίστανται σοβαρές πιέσεις λόγω των πρόσθετων καθηκόντων που ανατίθενται στην Ένωση, της αύξησης των τιμών της ενέργειας και του υψηλού πληθωρισμού.

Ο μεγάλος αριθμός νέων πρωτοβουλιών της τελευταίας διετίας έχει αυξήσει σημαντικά τα καθήκοντα της Ένωσης από την έναρξη του παρόντος πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου χωρίς αντίστοιχη αύξηση του προσωπικού. Στο γεγονός αυτό προστίθεται η νέα γεωπολιτική πραγματικότητα. Εκτός από τον συντονισμό της χρηματοδοτικής, ανθρωπιστικής και στρατιωτικής στήριξης στην Ουκρανία, στα παραδείγματα περιλαμβάνονται η διαλειτουργικότητα, η κυβερνοασφάλεια, η ασφαλής συνδεσιμότητα, ο μηχανισμός αξιολόγησης και παρακολούθησης Σένγκεν, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός για την Ειρήνη, η πράξη για τις ψηφιακές αγορές και η πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες, η Αρχή Ετοιμότητας και Αντιμετώπισης Καταστάσεων Έκτακτης Υγειονομικής Ανάγκης, η δέσμη μέτρων προσαρμογής στον στόχο του 55 % (Fit-for-55) (συμπεριλαμβανομένου του μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα), το REPowerEU ή η ενεργειακή πλατφόρμα της ΕΕ. Οι νέες αυτές πρωτοβουλίες συνεπάγονται, για την Επιτροπή, 600 πρόσθετες θέσεις του πίνακα προσωπικού έως το 2027, όπως φαίνεται στα νομοθετικά δημοσιονομικά δελτία που συνοδεύουν τις νομοθετικές προτάσεις. Εάν ληφθούν υπόψη και τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα, καθώς και οι ανάγκες που σχετίζονται με την κυβερνοασφάλεια, ο αριθμός αυτός θα ανέλθει σε 885 πρόσθετες θέσεις. Ως εκ τούτου οι πόροι της ευρωπαϊκής διοίκησης έχουν αγγίξει το όριό τους. Η ευρωπαϊκή διοίκηση δεν θα είναι σε θέση να συνεχίσει να εκτελεί έναν διαρκώς αυξανόμενο αριθμό καθηκόντων με το σημερινό επίπεδο πόρων.

Η Επιτροπή έχει καταβάλει εξαιρετικές προσπάθειες για τη μείωση του διοικητικού κόστους και προτίθεται να συνεχίσει να εφαρμόζει διαρθρωτικές αλλαγές. Από το 2019, η Επιτροπή ανακατένειμε περισσότερες από 900 θέσεις στο εσωτερικό της, μεταξύ άλλων μέσω σημαντικών προσπαθειών για τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων υπηρεσιών, καθιστώντας τις πιο ευέλικτες και πιο αποτελεσματικές, όμως οι δυνατότητες εξοικονόμησης πόρων έχουν εξαντληθεί. Εισήχθησαν νέες μέθοδοι εργασίας και αναπτύχθηκε μια νέα πολιτική ακινήτων, η οποία καλύπτει την περίοδο 2022-2030 και αφορά μια πιο έξυπνη χρήση των χώρων, αντικαθιστώντας τις πρότυπες ρυθμίσεις γραφείου για τη βελτιστοποίηση της χρησιμοποιούμενης επιφάνειας.

Παρόλο που η σημαντική μεταβλητότητα των μακροοικονομικών στοιχείων συνιστά αντικειμενική δυσκολία για τις κατάλληλες προβλέψεις και παρεμποδίζει ουσιαστικά κάθε μακροπρόθεσμο προγραμματισμό για τον τομέα 7, σχεδόν όλες οι επί του παρόντος διαθέσιμες προβλέψεις δείχνουν ότι το επίπεδο των πιστώσεων όπως συμφωνήθηκε τον Δεκέμβριο του 2020, το οποίο βασιζόταν σε ετήσιο αποπληθωριστή 2 %, είναι ανεπαρκές και απαιτεί ενίσχυση.

Προκειμένου να τηρηθούν οι νομικές υποχρεώσεις των θεσμικών οργάνων και να αντιμετωπιστούν οι πρόσθετες αρμοδιότητες που αναθέτουν οι συννομοθέτες στην Επιτροπή, είναι αναγκαίο να αυξηθεί το ανώτατο όριο του τομέα 7 κατά 1,9 δισ. EUR.
--

iii) Δυνατότητα ευελιξίας του προϋπολογισμού της ΕΕ για απρόβλεπτες ανάγκες

Τα τρία τέταρτα των περιθωρίων 2021-2027 έχουν χρησιμοποιηθεί. Για την περίοδο 2024-2027, μόνο γύρω στα 1,4 δισ. EUR παραμένουν συνολικά, συμπεριλαμβανομένων των προηγούμενων περιθωρίων στο Ενιαίο Μέσο Περιθωρίου, και η κατάσταση σε διάφορους τομείς είναι επισφαλής. Σε αυτό το στάδιο της περιόδου προγραμματισμού και σε ένα εξαιρετικά ασταθές περιβάλλον, το χαμηλό επίπεδο περιθωρίων είναι άνευ προηγουμένου,

γεγονός που ενέχει τον κίνδυνο να ασκηθεί μεγαλύτερη πίεση στον μηχανισμό ευελιξίας από ό,τι προβλεπόταν αρχικά. Ο μηχανισμός ευελιξίας είναι πράγματι η μόνη δυνατότητα να στηριχθούν κάθε είδους πρόσθετες ανάγκες ή κρίσεις, ανεξάρτητα από τη φύση τους. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, θα χρησιμοποιηθεί πλήρως την περίοδο 2021-2024 κατά 4 δισ. EUR, και δεν θα απομείνει κανένα ποσό προς μεταφορά στα επόμενα έτη. Δεδομένων των υψηλών πιέσεων στους διάφορους τομείς, ο ρόλος του μηχανισμού ευελιξίας θα είναι καίριος ώστε ο προϋπολογισμός της ΕΕ να μπορεί να αποφέρει αποτελέσματα.

Ο προϋπολογισμός της Ένωσης πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται σε απρόβλεπτες ανάγκες που ενδέχεται να προκύψουν. Δεδομένου ότι τα δημοσιονομικά περιθώρια είναι πολύ περιορισμένα για το υπόλοιπο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, ο μηχανισμός ευελιξίας θα πρέπει να αυξηθεί κατά 3 δισ. EUR ετησίως.

iv) Βιωσιμότητα του ανώτατου ορίου πληρωμών

Οι πληρωμές του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου αναμένεται να κορυφωθούν το 2026 και το 2027, όπως και κατά τις προηγούμενες περιόδους προγραμματισμού — παρά την επιδείνωση της κατάστασης λόγω της καθυστερημένης έκδοσης των σχετικών νομικών πράξεων. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι προτεινόμενες αυξήσεις μπορούν να συνδυαστούν πλήρως με τις διαθέσιμες πληρωμές, θα πρέπει να αυξηθεί το σχετικό ανώτατο όριο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.

Ο προϋπολογισμός της Ένωσης πρέπει να είναι σε θέση να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις του με επαρκές επίπεδο πληρωμών. Ως εκ τούτου, το ανώτατο όριο πληρωμών για το 2026 θα πρέπει να αυξηθεί κατά 7,7 δισ. EUR σε τιμές του 2018 και κατά 2,8 δισ. EUR για το 2027 σε τιμές 2018, ποσό που αντιστοιχεί στο 50 % της πρότασης για αύξηση του ανώτατου ορίου για τις αναλήψεις υποχρεώσεων σε τιμές 2018.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Οι τρέχουσες διαθέσιμες πιστώσεις στον προϋπολογισμό της ΕΕ δεν επαρκούν πλέον για να αντιμετωπιστούν οι πιο επείγουσες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ, πόσο μάλλον οι πιθανές μελλοντικές ανάγκες κατά τα επόμενα έτη. Στο πλαίσιο αυτό, **η παρούσα ανακοίνωση προτείνει μια περιορισμένη, στοχευμένη και ισόρροπη αναθεώρηση του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027**, ώστε να διασφαλιστεί ότι ο προϋπολογισμός της ΕΕ μπορεί να αποφέρει αποτελέσματα τα επόμενα έτη.

Η παρούσα ανακοίνωση συνοδεύεται από τα ακόλουθα έγγραφα:

- Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που παρέχει **λεπτομερή ανάλυση της εφαρμογής του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027** [SWD(2023)336].
- Πρόταση για την τροποποίηση του κανονισμού 2020/2093 του Συμβουλίου για τον καθορισμό του **πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου** για τα έτη 2021 έως 2027, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2022/2496 του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 2022⁸ [COM(2023)337].
- Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση της **διευκόλυνσης για την Ουκρανία** [COM(2023)338].

⁸ EE L 433I της 22.12.2020, σ. 11–22 και EE L 325 της 20.12.2022, σ. 11–12.

- Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση της **πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)** [COM(2023)335].

Δεδομένων των επειγόντων δημοσιονομικών περιορισμών, οι οποίοι θα προκύψουν ήδη το 2024, η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να διασφαλίσουν ότι η δέσμη αυτή θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2024, σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται στις Συνθήκες. Η Επιτροπή θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να καταστεί δυνατή η ταχεία επίτευξη συμφωνίας⁹.

⁹ Τέλος, η απόφαση του νομοθέτη όσον αφορά το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα, όπως εγκρίθηκε στις 10 Μαΐου 2023, και το γεγονός ότι η δυνατότητα δημιουργίας μηχανισμού για την πρόωρη αποπληρωμή του κεφαλαίου της δανειοληψίας του NextGenerationEU έχει μειωθεί λόγω της απότομης αύξησης των επιτοκίων, καθιστούν παρωχημένες τις προτάσεις που περιέχονται στο έγγραφο COM(2021)569. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή, το 2024, θα αποσύρει την πρότασή της του 2021.

Παράρτημα 1 – Συνοπτικός πίνακας

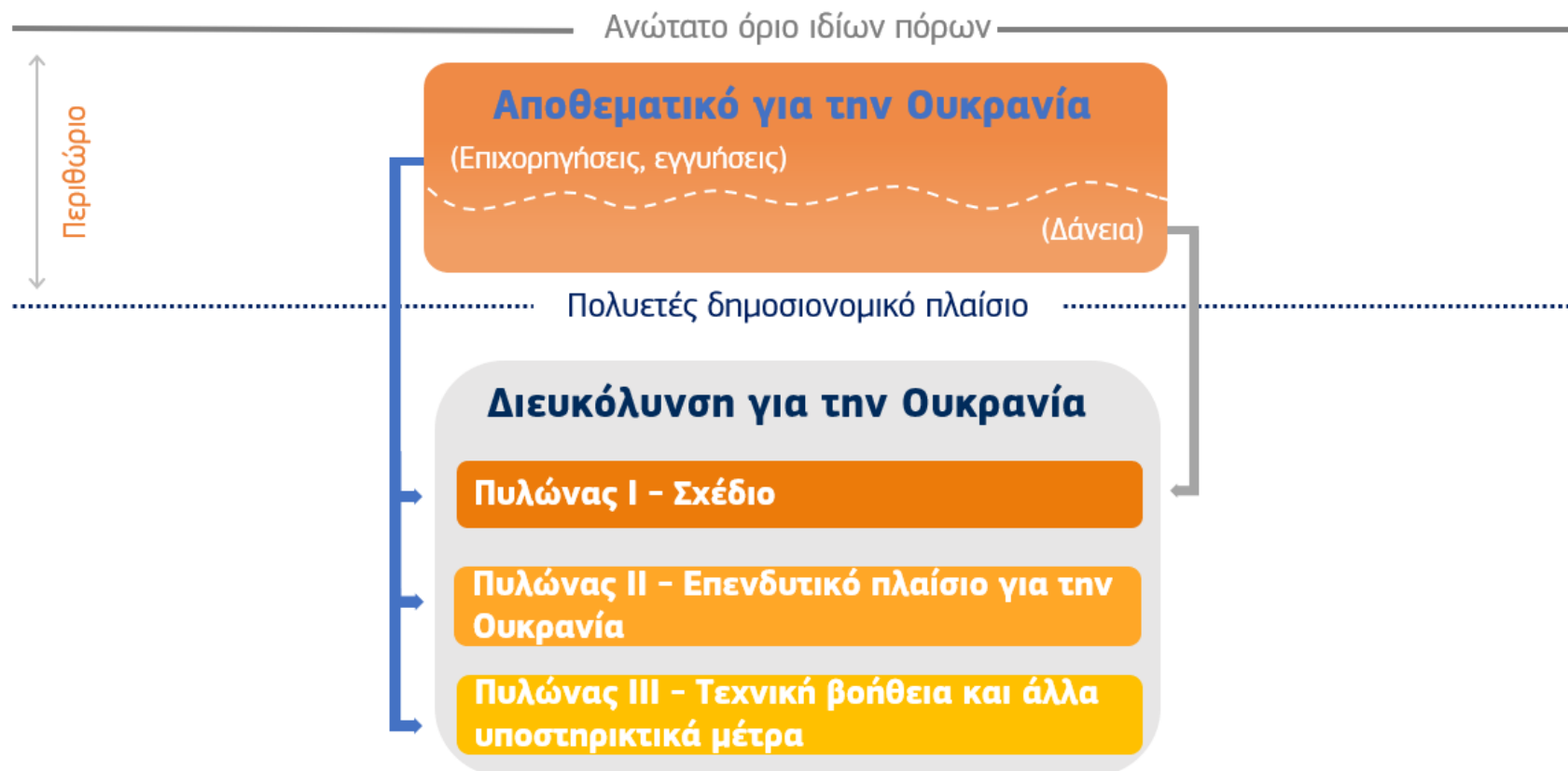
<i>Πολιτικές προτεραιότητες</i>	
Διευκόλυνση για την Ουκρανία (δάνεια και επιχορηγήσεις)	50,0
Δάνεια	33,0
Επιχορηγήσεις	17,0
Μετανάστευση και εξωτερικές προκλήσεις	15,0
Μετανάστευση	2,0
Σύριοι πρόσφυγες (Συρία, Ιορδανία, Λίβανος)	1,7
Νότια μεταναστευτική οδός (γραμμή Νότιας γειτονίας)	0,3
Αποθεματικό του NDICI	3,0
Σύριοι πρόσφυγες (Τουρκία)	3,5
Δυτικά Βαλκάνια	2,0
Αποθεματικό Αλληλεγγύης και Επείγουσας Βοήθειας	2,5
Πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη	10,0
Ταμείο Καινοτομίας	5,0
InvestEU	3,0
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» (**)	0,5
Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας (EDF)	1,5
<i>Τεχνικές προσαρμογές</i>	
Σύνολο διοικητικών δαπανών	1,9
Μέσο EURI	18,9 (***)
Μηχανισμός Ευελιξίας	3,0

(*) Επιπλέον, ανακατανομές ύψους 0,6 δισ. EUR στο πλαίσιο του NDICI για την ανατολική γειτονία θα συμβάλουν στην αύξηση της στήριξης προς τη Μολδαβία και στην πρόβλεψη για τις ΜΧΣ

(**) Επιπλέον, ανακατανομές ύψους 2,1 δισ. EUR θα αυξήσουν τη συνεισφορά στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας: 0,8 δισ. EUR από τη μεταφορά πιστώσεων από τον πυλώνα 2 στον πυλώνα 3 του ΕΣΚ· 1,2 δισ. EUR από ανακύκλωση και 0,1 δισ. EUR από τη χρήση επανεισροών

(***) Ενδεικτικό ποσό με βάση τις προβλέψεις για την αγορά της 16ης Ιουνίου 2023. Με βάση τις διαφορετικές παραδοχές για την εξέλιξη των επιτοκίων που χρησιμοποιούν οι μεγαλύτερες ευρωπαϊκές υπηρεσίες διαχείρισης χρέους, το ποσό αυτό θα μπορούσε να κυμανθεί από 17 δισ. EUR έως 27 δισ. EUR.

Παράρτημα 2 – Χρηματοδότηση της Διευκόλυνσης για την Ουκρανία – επισκόπηση

Παράρτημα 3 — Πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)

